

ДИЗАЙН

УДК 37.09

Д 19

Данильченко Н. В.

викладач кафедри дизайну, Навчально-науковий гуманітарний інститут
Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова
(Україна, Миколаїв), natadan@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ДИЗАЙН»

Розглянуто переваги та недоліки дистанційного навчання зі спеціальності «Дизайн». Запропоновано форми і методи дистанційного навчання для конкретних дисциплін навчального плану зі спеціальності «Дизайн».

Ключові слова: дизайн, дистанційне навчання, практичні навички, завдання.

Постановка проблеми: Дистанційне навчання, яке тривало майже весь останній весняний семестр, а в деяких закладах триває і зараз, виявило проблеми і поставило багато викликів до вищої освіти. Загальна (пандемічна) ситуація у світі, а також нові вимоги до вищої освіти, стрімкий розвиток технологій та інші глобальні процеси додають актуальності цим викликам, потребують нових пропозицій та інновацій. Майже пів семестру дистанційного навчання виявило свої переваги та недоліки. Під час дистанційного навчання, у короткі строки, викладачі змушені були відкоригувати свої програми, завдання для студентів, засоби зв'язку з ними. Вже зараз можна зробити висновки, щоб при повторенні ситуації ефективніше проводити заняття зі студентами, а у подальшому, вдосконалювати форми і методи навчання, враховувати специфіку кожної спеціальності,

Метою даної статті є проаналізувати особливості дистанційного навчання, визначити проблеми та запропонувати способи їх рішення.

При дистанційному навчанні можуть використовуватися різні методи донесення навчальної інформації (реферати та конспекти, інтерактивні лекції та семінари та ін.). Сьогодні вже змінилося декілька поколінь спеціальних технологій в галузі дистанційної освіти – починаючи від звичайних друкованих освітніх видань до сучасних комп'ютерних технологій: освітнє телебачення, аудіо та відеотрансляції, відеоконференції, E-Learning, різноманітні інтернет-трансляції, інтернет-конференції [1].

Якщо говорити про *переваги*, яке дає дистанційне навчання взагалі, то можна визначити наступні:

1) *Можливість розпоряджатись своїм часом*, брати участь у плануванні навчання. Час, затрачений на дорогу до університету, можна використати для навчання. Для студентів, що навчаються паралельно на двох спеціальностях – дистанційне навчання дозволяє розподілити свій час, вибирати, на чому зробити акцент та приділити більшу увагу. Також, усі навчально-методичні матеріали, як правило, «під рукою»: на комп'ютері, гугл-диску та інших електронних носіях. Не треба затрачувати час, щоб дістатись їх.

2) *Можливість записувати аудіо та відео лекції*, при необхідності повторно їх вивчати. Багато студентів, слухаючи аудіозапис лекції, краще засвоюють матеріал. Записані лекції можна зупинити, щоб зробити нотатки, можна зробити перерву, щоб осмислити. Або можна прослухати будь-яку частину, приділити більше уваги саме таким темам, що є складними для кожного конкретного студента. Записані онлайн-лекції допомагають повторювати матеріал під час підготовки до іспиту.

Крім того, відкривається багато можливостей запрошувати до проведення занять відомих лекторів або спеціалістів-практиків. Вони можуть проводити дистанційні заняття, майже не відриваючись від основної роботи [2].

3) *Доступність дистанційного навчання для людей, які мають обмежені можливості*, а також для студентів, які мають маленьких дітей. Не потрібно кожен день доставатися до свого навчального закладу, долаючи великі відстані.

4) Використання дистанційних технологій підходить для організації *індивідуального підходу*. Студент може оперативно отримати у викладача відповіді на виникаючі питання, не чекаючи наступного заняття [3]. Як показує практика, студенти більш активно задають питання саме он-лайн, при чому не тільки під час віртуальних лекцій, але і в інший час. Але слід зауважити, що ця перевага для студентів потребує для викладачів більше часу та уваги, ніж при традиційному навчанні.

Водночас з перевагами, існує ряд *недоліків*. Серед них:

1) Недостатня швидкість Інтернету, або його відсутність. Цей факт значно затрудняє спілкування у форматі он-лайн;

2) Проблема ідентифікації особистості під час проведення контрольних заходів, особливо при великій кількості студентів. На даний час, відеоспостереження не завжди доступно [3];

3) Відсутність особистого спілкування між студентами та студентом та викладачам. Це, майже, одна з основних проблем, з якою стикнулось суспільство під час дистанційного навчання. Одною з загальних компетентностей, яку повинні отримати студенти після завершення навчання, є вміння працювати у команді, взаємодіяти один з одним. Мета будь-якої вищої освіти, крім оволодіння професійними навичками, – навчитися критично мислити, обмірковувати інформацію, дискутувати, ставити під сумнів факти, думки, зокрема свою власну і прислуховуватись до точки зору інших [2]. Інтернет-навчання значно обмежує ці завдання.

4) Відсутність практичних навичок. Немоżliвість виконати дослідні або лабораторні роботи, які потребують спеціального устаткування. Для спеціальностей, де важливе значення мають практичні завдання, відсутність «живого» спілкування позначається на підготовці майбутніх фахівців не кращим чином.

Саме до таких спеціальностей відносяться «творчі» спеціальності, і серед них – «Дизайн».

Викладачі кафедри дизайну НУК зіткнулися з певними труднощами під час дистанційного навчання. А згідно опитуванням студентів кафедри дизайну, приблизно 70% були незадоволені дистанційним навчанням, при чому серед них переважали студенти молодших курсів, для яких важливим є приклад і придбання практичних навичок.

Професійні дисципліни зі спеціальності «Дизайн» передбачають більшу кількість саме лабораторних та практичних завдань.

При виконанні завдань з рисунку та живопису, дуже важливо показати студенту поетапний процес виконання завдання. При цьому, викладач, часто демонструє як правильно держати олівець, пензлик, виставити світло та інші етапи. Особистий приклад при цьому є дуже важливим для студентів, особливо молодших курсів. До того ж під час проведення занять в аудиторії викладач відповідає на актуальні питання студентів, які можуть виникнути під час пояснень.

Практичні роботи з дисципліни «Робота з матеріалом», взагалі, потребують роботи безпосередньо в майстернях, студенти під керівництвом викладача працюють зі склом, що неможливо виконати в умовах дистанційної освіти і без керівництва викладача.

Дисципліна «Макетування» окрім теоретичної частини, передбачає виготовлення макету. Цей процес також включає вибір матеріалу, способу з'єднання, що значно легше зробити, маючи приклади перед очима, можливість подивитись на макет і, практично, на дотик, відчувати різницю між можливими матеріалами.

Завдання з кольорознавства, проектної графіки, композиції теж містять більшу частину практичних та лабораторних робіт та ще й викладаються на першому курсі: на початковому етапі навчання студентам важливо продемонструвати зразки робіт, пояснити, яка з них виконана добре, а яка має помилки і як їх уникнути, пояснити та показати етапи виконання.

Лабораторні роботи з курсу ергономіки потребують їх проведення під час аудиторних занять. Хоч вони і не потребують спеціального устаткування, але передбачають знаходження в майстерні водночас більше 10 студентів.

Дещо легше проводити дистанційно заняття з дизайн-проектування та графічного дизайну, тому що дизайн-проекти виконуються за допомогою прикладних комп'ютерних програм. Але на початковому етапі, все рівно, вимагається від студента зробити ескізи «руками».

Можна перелічувати ще багато особливостей стосовно дистанційного навчання з дизайну. Але, зрозуміло, що необхідно враховувати всі ці нюанси при можливій організації дистанційного навчання. До речі, для підготовки з дизайну, у такому разі, більш підходить *змішана форма навчання*. І мова йде не просто про розділення на «теоретичну» та «практичну» частини навчальних курсів. Для студентів-дизайнерів можуть бути запропоновано особливі форми організації навчального процесу.

Проведення занять на «відкритому» повітрі. Це стосується, в перше чергу, рисунка і живопису, де можуть бути організовані пленерні заняття у парках, скверах, на вулицях міста. Наприклад, лекції з «основ архітектури і інтер'єру» можна проводити на вулицях міста, демонструючи при цьому будови різних епох і стилів, які, як правило, присутні в будь-якому місті. Заняття з «Особливостей будов малих суден» можна проводити на причалах та набережних, де завжди присутні катера, яхти, шлюпки та інші малі судна і є наочний приклад.

Проведення і лекцій, і семінарів у музеях та виставкових залах, які мають великі площі. Це, в першу чергу, стосується таких більш теоретичних дисциплін, як «Історія мистецтв», «Архітектура і дизайн суден» і обумовлено наявністю профільних музеїв в нашому місті: Художній музей ім. В. В. Верещагіна та Музей суднобудування і флоту.

Проведення лабораторних занять для обмеженої кількості студентів в майстернях з демонстрацією та супроводжуваним поясненням етапів виконання завдання безпосередньо викладачем. При чому, таку демонстрацію краще

записати на відео. На етапі дистанційного виконання роботи, таке відео можна передивлятись і ставити запитання викладачу. При неможливості відвідування студентами навчального закладу, викладач може записати таке відео у власній майстерні або навчальній аудиторії і надати його студентам. За рекомендаціями, онлайн-освіта найбільш ефективна, коли матеріал однієї теми поділений на кілька частин, до кожної з яких студенти дивляться короткі відео (до 10 хв.) і виконують маленькі завдання (насамперед, тести) [4].

Це може застосовано до таких навчальних дисциплін, як рисунок, живопис, кольорознавство, проектна графіка, композиція, макетування, основи графічного дизайну.

Надавати студентам посилання на віртуальні екскурсії музеями світу, віртуальні виставки з дизайну та мистецтва, які тематично пов'язані з темами занять [5], після чого організовувати дискусії і відповідати на питання. Такі обговорення можна проводити і дистанційно, за допомогою відеоконференцій і соціальних мереж, а можна, наприклад, на відкритих площадках на повітрі.

Передбачення комплексних завдань: відтворити різними засобами (живописними, графічними, макетуванням, комп'ютерними програмами) того чи іншого зображення, предмету, композиції тощо. Це дозволить скоротити час студенту на виконання завдань і покаже зв'язок між дисциплінами. Це більш прийнятно на старших курсах, коли вже є знання із загальних професійних дисциплін і студент розуміє вимоги до навчальних дисциплін.

Наприклад, завдання з курсового проектування, що виконують студенти на 2 курсі з дизайн-проектування середовища, – виконати дизайн-проект входу в магазин – можна також використати для:

- макетування – виконати макет входу в магазин;
- рисунок або живопис – відтворити аквареллю або олівцем;
- комп'ютерна графіка – виконати даний макет засобами 3D-графіки;
- основи графічного дизайну – створити рекламу для даного магазину.

Проведення екзаменаційних переглядів з рисунку, живопису, дизайн-проектів, основ графічного дизайну бажано проводити в аудиторії, так як це більш наочно і, до того ж, вчить майбутніх дизайнерів оформлювати та представляти свої роботи. Але при неможливості відвідувати заняття, такі перегляди можна організувати дистанційно з можливістю розміщення таких робіт із загальним доступом. Це важливо, щоб студенти мали доступ і до інших робіт, могли аналізувати свої помилки, слухати коментарі та зауваження відносно інших, набиратись досвіду один у одного.

До речі, деякі з форм, описаних вище, мали місце і раніше в організації навчального процесу на нашій кафедрі. Наприклад, екскурсії містом проводяться викладачем кафедри, доцентом С. М. Росляковим при заняттях з основ архітектури і інтер'єру, а пленерна практика з живопису передбачена навчальним планом для студентів 2 курсу. У рамках комплексного завдання виготовлення макету пов'язано з обраною темою дизайн-проекту. Щорічно студенти кафедри відвідували суднобудівний завод «Нібулон», де мали змогу познайомитись ближче з різними типами суден. Це має стати гарним прикладом для організації дистанційної або змішаної форми навчання в сучасних умовах.

Висновок: дистанційна форма є невід'ємною складовою у сучасних реаліях, тому при її організації необхідно враховувати специфіку кожної спеціальності, а для спеціальності «Дизайн» при можливості застосовувати змішану форму навчання.

Література

1. Переваги та недоліки дистанційного навчання. *Освіта.ua: веб-сайт*. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/adv/46958/> (дата звернення: 10.09.2020).
2. Смірнова О. Несправжня освіта. Як пандемія викрила проблеми онлайн-навчання. *BBC news Україна: веб-сайт*. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-54039740> (дата звернення: 05.09.2020).
3. Переваги та недоліки дистанційного навчання. *Сайт кафедри менеджменту Львівського торговельно-економічного університету: веб-сайт*.

URL: <https://kerivnyk.info/perevahy-ta-nedoliky-dystantsijnoho-navchannya> (дата звернення: 06.09.2020).

4. Як поліпшити (не)дистанційне викладання. *Академічна доброчесність. Інформаційний бюлетень*. Квітень 2020. Вип. 9. URL: <https://saiup.org.ua/wp-content/uploads/2020/04/Integrity-bulletin-09.pdf> (дата звернення: 06.09.2020).

5. Як підтримати чесність дистанційного навчання? *Академічна доброчесність. Інформаційний бюлетень*. Квітень 2020. Вип. 8. URL: <https://saiup.org.ua/wp-content/uploads/2020/04/Integrity-bulletin-08.pdf> (дата звернення: 06.09.2020).

Danylchenko N. V., *Instructor of the Department of Design, Educational and Research Institute of Humanities of Admiral Makarov National University of Shipbuilding (Ukraine, Mykolaiv), natadan@ukr.net*

Features of distance learning for the Design specialty

The advantages and disadvantages of distance learning in the specialty “Design” are considered. Forms and methods of distance learning for specific disciplines of the curriculum in the specialty “Design” are offered.

Key words: *design, distance learning, practical skills, tasks.*